

NOB-14/2011.
(NOB-14/2010-2014.)

J e g y z ő k ö n y v *

az Országgyűlés **Nemzeti összetartozás bizottságának**
2011. június 22-én, szerdán, 13 óra 06 perckor
az Országház földszint 1. számú tanácstermében
megtartott üléséről

---

* *A jegyzőkönyv eredeti hitelesített példánya az Országgyűlés Levéltárában megtalálható.*

Tartalomjegyzék

<i>Napirendi javaslat</i>	3
<i>Az ülés résztvevői</i>	4
<i>Elnöki megnyitó</i>	5
<i>A napirend elfogadása</i>	5
<i>Tájékoztató a magyar kormány egyházügyi politikájáról, különös tekintettel a határon túli magyarokra</i>	5
<i>Szászfalvi László egyházügyi államtitkár tájékoztatója</i>	5
<i>Kérdések, vélemények</i>	8
<i>Válaszadás</i>	13
<i>További kérdések válaszadással</i>	18
<i>Tájékoztató a szlovéniai magyarságról</i>	20
<i>Kovács Attila történész tájékoztatója</i>	20
<i>Egyebek</i>	24

Napirendi javaslat

1. Tájékoztató a magyar kormány egyházügyi politikájáról, különös tekintettel a határon túli magyarokra
Meghívott előadó: Szászfalvi László egyházügyi államtitkár
2. Tájékoztató a szlovéniai magyarságról
Meghívott előadó: Kovács Attila történész
3. Egyebek

Az ülés résztvevői

A bizottság részéről

Megjelent

Elnököl: **Potápi Árpád János** (Fidesz), a bizottság elnöke

Dr. Szili Katalin (független), a bizottság alelnöke

Ékes Ilona (Fidesz)

Kőszegi Zoltán (Fidesz)

Révész Máriusz (Fidesz)

Dr. Stágel Bence (KDNP)

Szávay István (Jobbik)

Helyettesítési megbízást adott

Dr. Kovács Ferenc (Fidesz) Potápi Árpád Jánosnak (Fidesz)

Dr. Hoppál Péter (Fidesz) Ékes Ilonának (Fidesz)

Kalmár Ferenc András (KDNP) Kőszegi Zoltánnak (Fidesz)

Meghívottak részéről

Hozzászólók

Szászfalvi László egyházügyi államtitkár, Közigazgatási és Igazságügyi
Minisztérium

Kovács Attila történész, Szlovénia – Lendva

(Az ülés kezdetének időpontja: 13 óra 6 perc)

Elnöki megnyitó

POTÁPI ÁRPÁD JÁNOS (Fidesz), a bizottság elnöke, a továbbiakban ELNÖK: Jó napot kívánok! Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Sok szeretettel, nagy tisztelettel köszöntök mindenkit mai bizottsági ülésünkön.

A helyettesítéseket szeretném a jegyzőkönyv számára bejelenteni. Kovács Ferenc alelnök urat én helyettesítem, Ékes Ilona képviselő asszony Hoppál Péter képviselő urat helyettesíti, Kalmár Ferenc képviselő urat pedig Kőszegi Zoltán képviselő úr helyettesíti. Megállapítom, hogy a helyettesítésekkel együtt a bizottságunk határozatképes.

Sok szeretettel köszöntöm Szászfalvi László államtitkár urat, az első napirendi pontunk előadóját.

A napirend elfogadása

Mielőtt rátérnénk az első napirendi pont tárgyalására, megkérem a bizottság tagjait, döntsenek a napirend elfogadásáról. Aki elfogadja a napirendi javaslatot, kérem, kézfelemeléssel jelezze! (Szavazás. – Mindenki jelez.) Köszönöm szépen, a bizottság egyhangúlag elfogadta a napirendet.

Tájékoztató a magyar kormány egyházügyi politikájáról, különös tekintettel a határon túli magyarokra

Első napirendi pontunk tájékoztató a magyar kormány egyházügyi politikájáról, különös tekintettel a határon túli magyarokra. Meghívott előadónk Szászfalvi László egyházügyi államtitkár úr a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériumból, akit még egyszer szeretettel köszöntök. Megkérem az államtitkár urat a tájékoztatója megtartására.

Szászfalvi László egyházügyi államtitkár tájékoztatója

SZÁSZFALVI LÁSZLÓ egyházügyi államtitkár (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium): Köszönöm a szót.

Tisztelt Elnök Úr! Igen Tisztelt Alelnök Asszony! Tisztelt Bizottság! Köszönöm a meghívást erre a mai bizottsági ülésre, a bizottsági meghallgatásra, és engedjék meg, hogy röviden tájékoztassam a bizottságot a kormány egyházpolitikájáról, különös tekintettel a határon túli egyházakkal való kapcsolattartásra, és utána természetesen rendelkezésre állok, ha kérdések, észrevételek lennének.

Az elmúlt egy esztendő óta nyugodtan lehet úgy értékelni, hogy korszakváltás történt a magyar kormány egyházpolitikájában. Ez az új egyházpolitika három fontos alapelvre épül. Az első és legfontosabb alapelvünk az, hogy túl az állam és az egyházak alkotmányos szétválasztásán, amely egyfajta természetességet jelent immár mindannyiunk számára, a hangsúlyt az együttműködésre helyezzük, ez most már az új magyar alaptörvényben is konkrétan, *expressis verbis* megjelenik, tehát az egyházpolitika első alapelve mindenféleképpen az együttműködés, az állam és az egyházak alkotmányos elválasztásán túl a közös célunk előmozdítása érdekében együttműködik az állam az egyházakkal.

A másik fontos alapelvünk az, hogy a kormány nemcsak azért becsüli nagyon az egyházakat, mert évszázadok óta intézményeket működtetnek, közoktatási, egészségügyi, szociális, karitatív és egyéb kulturális intézményeket, rendszereket, hanem önmagában azért is nagyon becsüljük az egyházakat, mert léteznek, évszázadok óta közösségeket működtetnek és tartanak fenn. Úgy szoktam mondani, hogy ezen a létezésen, ezen a közösségi erőn túl az egyházak évszázadok óta természetesen intézményeket is működtetnek a közjó, a közösségi célok érdekében, a közoktatásban, az egészségügyben, a kultúrában, szociális téren

működtetik az intézményeiket. De azt gondolom, az is egy nagyon fontos, hangsúlyos alapelv, hogy önmagukban a létezésük miatt is a kormánynak támogatnia kell, el kell ismernie az egyházakat.

A harmadik nagyon fontos alapelv az, hogy amikor az állam és az egyház kapcsolatáról, illetve a támogatáspolitikáról beszélünk, akkor nem pusztán és kizárólag az egyházak anyagi, materiális létezését szeretnénk segíteni és támogatni, hanem nagyon fontosnak értékeljük, úgy szoktam mondani, hogy legalább olyan fontosnak értékeljük azokat a programokat, projekteket, amelyeket lelki, szellemi, de a legtágabb értelemben kulturális programként valósítanak meg az egyházaink határon belül és határon túl egységesen. Természetesen az egyházpolitikánkat, a kormány egyházpolitikáját egységesen, a Kárpát-medence egységében gondoljuk, és így is szeretnénk ezt megvalósítani.

Tehát ez az a három alapelv, amelyek meghatározták az elmúlt egy évi munkánkat, és továbbra is meghatározzák a kormány egyházpolitikáját, nemcsak az egyházakkal való kapcsolat építését és működtetését, hanem kicsit helyesebben fogalmazva az első és legfontosabb az, hogy az állam és az egyházak alkotmányos szétválasztásán túlmenően elsőként az együttműködésre helyezzük a hangsúlyt, másodsorban önmagában az egyházak közösségmegtartó, közösségszervező erejét, valamint az alkotmány, az új alaptörvény megfogalmazása szerint a nemzetmegtartó szerepét is rendkívül fontosnak tartjuk, a harmadik pedig az, hogy a materiális, az anyagi építkezésen túl ugyanolyan mértékben szeretnénk támogatni az egyházaink lelki, szellemi, kulturális projektjeit, programjait a határon belül és határon túl.

Ennek megfelelően a következő eszközöket igyekszünk alkalmazni ebben a kapcsolatrendszerben. Az első és legfontosabb az volt, hogy a bizalmat helyre kellett állítani az állam és az egyházak között. Az elmúlt egy esztendő során rendkívül komoly erőfeszítéseket tettünk annak érdekében, hogy azt a bizalmat, ami az elmúlt esztendők során megrendült, újra helyre tudjuk állítani. Ezen túlmenően rendkívül fontos eszköznek tekintjük azt, hogy igyekeztünk állandó, folyamatos, hétköznapi dialógust kialakítani, illetve igyekszünk megvalósítani az egyházakkal. Természetesen ez azt is jelenti, hogy minden fontos ünnepi eseményen szeretnénk jelen lenni és találkozni, de a hétköznapi munkájában is szeretnénk ezt a dialógust fenntartani és működtetni. A harmadik fontos eszköznek azt tekintem, hogy igyekszünk akadálymentesíteni az egyházi területeket is, magyarul, minden olyan felesleges, irracionális akadályt igyekszünk lebontani az egyházak tevékenysége, munkája és szolgálata előtt, amely akadályozza őket a közcélú, a közösséget szolgáló tevékenységük, küldetésük, missziójuk betöltésében. Nyilván ennek vannak olyan lehetőségei, amelyeket gyorsabban lehetett kezelni, de természetesen olyan akadályok, problémák, előttünk tornyosuló kihívások is vannak, amelyeket egy esztendő alatt még nem sikerült lebontanunk.

Nagyon fontosnak tartom azt, hogy a minisztérium, illetve államtitkárságunk arra törekszik, hogy hosszú távú, kiegyensúlyozott feltételrendszert tudjunk kialakítani az állam és az egyházak kapcsolatrendszerében, amely a lehető legtöbb normativitást, a lehető legtöbb automatizmust tudja akár a távoktatási rendszerbe beépíteni, illetve a jogszabályi feltételrendszer tekintetében stabil feltételrendszert tudunk megteremteni, amely mind az állam, mind a társadalom, mind pedig az egyházak számára természetesen jó, elfogadható konszenzust jelent.

Az elmúlt évben a legfontosabb feladatunk az volt, hogy az előző időszak negatív, diszkriminációs lépéseit orvosoljuk, gyógyítsuk. Ennek érdekében az elmúlt esztendőben az előző kormány által törvénytelenül ki nem fizetett, úgynevezett egyházi közoktatási kiegészítő támogatás több mint 4 milliárd forintos összegéből az előző év december 31-éig több mint 1 milliárd forintot a kormány pluszjuttatásként visszafizetett az egyházi oktatási rendszer számára. Ebből a 4 milliárd forintból ebben az esztendőben még egy 1 milliárd forintos

összeget tudunk visszafizetni, a következő esztendőben pedig 2 milliárd forintot, ezzel reményeségünk szerint 2012. december 31-éig vissza tudjuk fizetni ezt az elmaradt 4 milliárd forintos összeget.

A 2011. évi költségvetésben – képviselőtársaim bizonyára elég jól ismerik a költségvetés ezen előirányzatait – sikerült körülbelül 100 millió forinttal az egyházi közgyűjtemények támogatását növelni. Az ez évi hitoktatói tevékenységet szintén 100 millió forinttal tudtuk növelni. 2011-ben az ügynevezett 5000 lélekszám alatti településeket szolgáló egyházi személyeket támogató keret 43 millió forinttal növekedett. Ebben az esztendőben öt új programot tudunk elindítani, amelyek természetesen a határainkon túli magyar egyházakat is érintik, így egy rekonstrukciós előirányzat indul el, amely 1,2 milliárd forintos keretet jelent az elmúlt évi nulla forinthez képest. Az egyházi kulturális programok támogatására 50 millió forintos keretlehetőség áll fenn, illetve három új konkrét programot tudunk ebben az esztendőben elindítani. Az egyiknek az a neve, hogy „Templom és iskolaprogram”, a másik egy ügynevezett „Egyházi szórványprogram”, a harmadik pedig egy „Testi és lelki kenyér” elnevezésű program, tehát ehhez az öt programhoz körülbelül 1,8 milliárd forintos keret áll rendelkezésre. Egyedi támogatással lehet a kérelmeket benyújtani, és ebben a keretben tudjuk segíteni a határon belüli és a határon túli egyházi programokat, részben, amint említettem, anyagi építkezéssel, részben az egyházi épületek, az egyházi kulturális örökség megóvása, rekonstrukciója tekintetében, részben pedig konkrét programok, projektek támogatása tekintetében.

Amint azt bizonyára tudják a bizottság tagjai, ettől az évtől kezdődően az egyházi közoktatási kiegészítő normatív támogatás 230 forintra emelkedett, tehát az egyházi intézmények tekintetében helyreállt az egyenlő finanszírozás elve az egyházi közoktatási intézményrendszerben. Ebben az esztendőben az ügynevezett szja állami kiegészítése még az előzőleg hatályos jogszabály következményeképpen 2,3 milliárd forinttal növekedett. Azt gondolom, hogy a mostani költségvetési viszonyok között ezek a programok, ezek a források, ezek az előirányzatok komoly előrelépést jelentenek az egyházakkal való kapcsolattartás tekintetében, illetve a határon túli magyar egyházak támogatása tekintetében.

Azt is szeretném még tájékoztatásképpen elmondani, hogy az elmúlt esztendőben az ügynevezett egyházi szórvány támogatás, amely kifejezetten a határon túli magyar lelkészek, plébánosok, parókusok támogatását érintette, 160 millió forint volt, ezt ebben az évben 50 millió forinttal tudtuk megemelni, tehát körülbelül 210 millió forinttal tudjuk segíteni a magyar anyanyelvű pasztorációt a különböző nemzettestein életében. Ez nagyon fontos volt, hiszen nem volt kiegyenlített a határon túli lelkészek támogatása, bizonyos területeken volt ilyen támogatás, bizonyos területeken nem volt. Úgy tartjuk igazságosnak és méltányosnak, hogy igyekszünk mindig, minden területre ezt a támogatást eljuttatni, ezt a támogatást megadni az anyanyelvű munkát végző lelkészeknek és papoknak.

Az előttünk álló időszakban nagyon fontos feladatunk az egyházi törvény elfogadása. Ez már a Ház előtt van, és amint mindannyian tudják, holnap kezdődik a törvényjavaslat általános vitája. Ennek a tartalmába nem mennék bele, hiszen mindenki ismeri, és holnaptól részt vehetünk a vitájában. Terveink szerint a törvényjavaslat zárószavazása még a nyári időszak előtt meglesz, és az új alaptörvény hatályba lépését követően a következő év első napjaiban hatályba tud lépni. Azt gondolom, ez egy nagyon fontos új törvény lesz az előttünk álló évekre, évtizedekre vonatkozóan. Nagyon fontos az is, hogy ősszel szeretnénk az egyház-finanszírozási törvény felülvizsgálatába belekezdeni, hiszen az adórendszer átalakítását követően az ügynevezett egyházi 1 százalékos kérdését nyilvánvalóan újra kell gondolni. Mind az egyházi törvény tekintetében, mind pedig az egyház-finanszírozási törvény tekintetében dialógust folytatunk az egyházakkal, az egyházi szakértőkkel. Ezt egyébként már megtettük az elmúlt év őszén is, amikor újraindítottuk a Szentszéki-magyar vegyesbizottság munkáját. Két

és fél év után újraindult ez a bizottsági munka, és folyamatosan igyekeztünk napirendre venni azokat a közös ügyeket, amelyek tekintetében konszenzust kívántunk és kívánunk kialakítani.

Még szeretném elmondani azt, ami a határainkon túli magyar egyházakat érinti. Nagyon fontosnak tartom, hogy államtitkárságunk elkészítette az úgynevezett egyházi szórvány stratégiát, amely szerves részét képezi a nemzetpolitikai szórvány stratégiának. Természetesen ezt a Nemzetpolitikai Államtitkársággal folyamatosan egyeztetjük, és bízom benne, hogy ez az egyházi szórvány stratégia is hozzá fog járulni ahhoz a nemzetpolitikai egységes gondolkodáshoz és törekvéshez, amely mindannyiunk kitűzött célja, illetve még nagyon fontosnak érzem, hogy a határon átívelő vallási turisztikai programok tekintetében is elindult egy közös gondolkodás, a logisztikával foglalkozó államtitkársággal egy közös munkacsoportot hoztunk létre, és igyekszünk a turisztikai stratégia alprogramjaként a vallási turisztikai programok stratégiáját elfogadtatni. Tudomásom szerint ez most jó úton halad, és azt gondolom, ez egy nagyon fontos előrelépés lesz az elkövetkezendő években, hogy egy stratégiai koncepció mentén tudjuk szervezni a határon túli, illetve anyaországi vallási turisztikai programok felfűzését. Ennek a megvalósulása részben már el is indult, de azt gondolom, nagyon fontos, hogy rásegítő mechanizmusokkal, stratégia és koncepció mentén történjen mindez, ne pedig csak próbálkozás legyen.

Nagyon röviden ennyiben szerettem volna összefoglalni a tevékenységünket, a céljainkat, a kormány egyházpolitikáját, és természetesen amennyiben kérdéseik vannak, felelek rájuk. Köszönöm szépen.

Kérdések, vélemények

ELNÖK: Köszönöm szépen, államtitkár úr. Azt gondolom, az elmúlt nyolc év kormányzati munkája után vallásügyi szempontból nagyon nehéz és kemény örökséget örököltünk. Az elmúlt egy esztendőben, az államtitkár úr szavai bizonyítják ezt, számos tennivaló volt, és egyáltalán azt, amit a nyolc év elmulasztott, kihagyott, vagy ami miatt hátrányos megkülönböztetés érte részben az egyházakat, részben az egyházi oktatási intézményeket, azokat a dolgokat kell helyrehozni, az egyházi oktatási intézményeket egyenlő helyzetbe kell hozni az önkormányzati és más oktatási intézményekkel. Nyilván mindenki tudja, hogy egy-két pillanat alatt vagy fél év alatt, egy év alatt ez nem sikerülhet, viszont, ahogyan az államtitkár úr is mondta, az elmúlt egy esztendőben jelentős lépések történtek ez ügyben.

Nagyon fontosnak értékelem azt, hogy a kormány, illetve az államtitkárság részéről megkezdődött az egyházi szórvány stratégia kidolgozása, illetve a tájékoztatója végén említette az államtitkár úr a vallási turisztikai stratégiát, amely, azt gondolom, újszerű, legalább is itt, Magyarországon, és nagyon jónak tartom, hogy mi is hasonlóan gondolkodunk, mint sok európai országban, elsősorban Nyugat-Európában, és ilyen módon is próbálunk csatlakozni hozzájuk.

Lenne egy oktatási kérdésem. Képviselőként és polgármesterként kérdezem: mikor kerülhetnek vissza a hittanórák a délelőtti tanítási órák közé, de nem valamilyen szakkör vagy délutáni foglalkozás keretében? Tehát mikor tudjuk ezt újra visszaállítani?

A múlt héten volt az államtitkár úr Oroszországban. Sikerült-e egy kicsit közelebb mozdítani a nyugati és a keleti kereszténységet egymáshoz? Nagyon jól tudjuk azt, hogy Magyarország nagy szerepet játszik ebben a kérdésben. Most már mondhatjuk azt, hogy évtizedes hagyománya van a magyar kormánynak ebben a munkába. Szeretnék arra rákérdezni, hogy mire irányultak az államtitkár úr tárgyalásai. Úgy tudom, Moszkván kívül Voronyezsben is járt. A voronyezsi látogatásnak elsősorban mi volt a célja?

Az államtitkár úr beszélt a határon túli magyarokra vonatkozó részekről. Én katolikus vagyok, számomra a Katolikus Egyház határon túli politikája ismertebb, illetve mivel a legnagyobb egyházzal van szó, talán az a leglátványosabb. A protestáns egyházak ilyen irányú

munkáját, ami legalább is számomra nem annyira látványos, hogyan értékeli az államtitkár úr, illetve mire vonatkoznak ezek a munkák?

Több olyan magyar közösség van, amelyek nem olyan nagyok, mint az erdélyi, a felvidéki vagy a vajdasági, és itt elsősorban a szlovéniai és a horvátországi magyarokra gondolok, ahol, mivel kicsik a közösségek, gondot jelent, hogy az anyanyelvükön folyjon a szertartás. Ebben tudunk-e segítséget nyújtani, illetve milyen segítséget nyújt a kormány? Még egyszer mondom, itt főként Szlovéniára és Horvátországra gondolok.

Két olyan egyházi kérdés van a nemzetpolitikában, immáron több évtizede vagy talán évszázada, amelyeket ennek a bizottságnak feltétlenül meg kell említenie. Az egyik a csángók lehetőségei, illetve az anyanyelvi misézésük. Az elmúlt években ebben talán egy kis előrelépés történt az alelnök asszonynak, elnök asszonynak köszönhetően, a képviselő asszony is sokat tett a csángók kérdésében, de azt gondolom, a maga területén mindenki egy kicsit hozzájárult ahhoz, hogy van elmozdulás ahhoz képest, ami volt. Várható-e, hogy a magyar kormány hathatósabb eszközökkel segíti ennek a kérdésnek a megoldását?

A másik ilyen kérdés a felvidéki magyar püspök kérdése. Sikerült-e valamit előrelépni? Várható-e, hogy a közeljövőben vagy középtávon közösen el tudunk érni valamit a felvidéki magyarokkal? Köszönöm szépen.

Képviselőtársaimé a szó. Köszegi képviselő úr, parancsoljon!

KÖSZEGI ZOLTÁN (Fidesz): Köszönöm a szót, elnök úr. Két kérdésem lenne.

Tisztelt Államtitkár Úr! Két rövid kérdésem lenne. Az egyik: tud-e az államtitkárság arról, hogy Kárpátalján a református püspök úr egy rádió szervezésébe fogott, és ezzel kapcsolatosan a magyar állam részéről támogatási igénye van, szeretné, ha támogatnák, ráadásul nem egy nagy összegről van szó, ha jól emlékszem, körülbelül 8 millió forint támogatás kellene ahhoz, hogy ez a regionális adás működni kezdjen, ami ugyan nagyrészt vallási alapon szerveződne, elsősorban az ott élő magyarságot célozná meg, és nagyon fontos lenne az ott élő magyar közösségnek, hogy ez a rádió minél előbb működhessen. Van-e erről tudomása? Ha esetleg nincs, akkor ettől függetlenül lát-e lehetőséget arra, hogy az államtitkárság valamilyen módon segítséget nyújtson, vagy ösztönözze ezt a segítségnyújtást?

A másik kérdésem: elindult egy nagyon komoly mentőmunka Erdélyben, azokban a megyékben, ahol abszolút a szórványban élnek, vagy vannak olyan települések, ahol már egyáltalán nem élnek magyarok, vagy csak egy-egy ember vagy család él a faluban, de az évszázadok óta ott élő magyarság nyoma ott van a faluban. A településeken ott vannak a templomok, protestáns és katolikus templomok is, amelyek még mindig az egyház tulajdonában vannak. Ez óriási lehetőség arra, hogy valamilyen módon még megvessük a lábunkat, és a magyarországi kirándulók, a magyarországi iskolai kirándulók figyelmét ne csak a még ott élő magyarságra irányítsuk, hanem azokra a helyekre is, ahol ott vannak a magyar kultúra, a magyar történelem nyomai, még vannak pici kis közösségeink. Ez egy óriási lehetőség, és úgy tudom, hogy Székelyföldön egy civil szervezet kezdte el ezt felkutatni, mert azok az egyházi ingatlanok még mindig nem kerültek sem az állam tulajdonába, sem pedig más szervezet tulajdonába, egyházi tulajdonban vannak, üresen állnak. Vannak üresen álló templomok harangokkal, üresen álló parókiák, nagyon nagy történelmi és kulturális értékekkel. Jó lenne, ha ezt a kezdeményezést felkarolnánk és segítenénk, szerintem ennek több módja is lehet. Arra kérem az államtitkár urat, hogy erre figyeljen oda az államtitkárság, és próbálja meg segíteni ezt a kezdeményezést, törekvést.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Alelnök asszonyé a szó.

DR. SZILI KATALIN (független): Köszönöm szépen, elnök úr.

Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Képviselőtársaim! Tisztelt Államtitkár Úr! Először is szeretném megköszönni a tájékoztatóját. Azt hiszem, különösen aktuális ez a kérdés, hiszen holnap fogjuk tárgyalni az egyik sarkalatos törvényjavaslatunkat, ami a lelkiismereti és a vallásszabadságról szól. Nyilván ennek függvényében is praktikus néhány stratégiai, illetve néhány konkrét kérdést áttekinteni, különösen a határon túli kérdést és a Nemzeti összetartozás bizottsága aktuális feladatkörébe eső kérdéseket.

El kell ismernünk azt a tevékenységet, akár a törvényről van szó, akár pedig az elmúlt évtizedeket is tekintve, amit az egyházak elláttak, különösen a rendszerváltozás előtt, hiszen a magyarságmegtartásban különleges, dedikált szerepük volt. Pontosan ez is mondatja azt, hogy számukra az egy fontos kérdés, ami a szekularizáció, az egyházakkal történő kapcsolattartás, együttműködés mellett is hat, figyelembe véve azt a praktikus szempontot is, hogy a 21. század globális kihívásokkal teli világában azt az értékmegőrző, értékteremtő funkciót, amit az emberi kapcsolatokban és értékekben fel tudnak mutatni, különösen el kell ismernünk. Én magam egyébként a kérdéseimet is ennek tükrében fogalmaztam meg, egyrésztől figyelemmel arra, amit az elnök úr is említett a legutóbbi látogatásával kapcsolatban és talán ezzel a kérdéssel egy kicsit általánosítva, hogy tudomásom szerint 2011 végéig az ingatlanügyeket le kell zárni. Természetesen kormányzatokon átnyúlóan zajlottak ezek a tevékenységek, így összességében azt kérdezem, hogy figyelemmel a március 15-ei orosz ortodox Nagyboldogasszony püspöki székesegyházra, az ingatlanügyek egyáltalán hogyan állnak ma. Ebbe még azokat a kérdéseket is beleértem, amelyek a magyarságot érintik a határon túl, de azokat is, amelyek a Magyarországon élő kisebbségeket és a hozzájuk kötődő egyházakat érintik.

Tisztelt Államtitkár Úr! Van egy másik kérdés, amelyre szintén visszautalnék, az elnök úr is említette, ez a csángó, illetőleg Csángóföldön a magyar misézés ügye. Még annak idején, a házelnöki tevékenységem során az akkori román házelnökkel, Dorneanu házelnök úrral együtt közösen fordultunk Őszentségéhez a magyar misézés érdekében, így nyilvánvaló, és itt megint csak arra utalnék, ami a nemzettudatot, a magyarságmegtartást jelenti, hogy ennek különleges jelentősége lenne, ennek a továbbvitele is közös érdekünk. Itt csak egy zárójeles megjegyzést teszek, nem előrevetítve természetesen a holnapi plenáris vitát, de akkor, amikor a törvény preambuluma a nemzettudat ápolásáról szól, én azt mindenek elé emelném, tehát akkor, amikor a felsorolás történik arról, hogy milyen fontos nevelési, oktatási és egyéb tevékenységet látnak el az egyházak, én a nemzettudat ápolását előrevenném ebben a felsorolásban, hangsúlyozom még egyszer, nem megelőlegezve a döntést, de módosító indítvánnyal élni fogok.

A következő kérdésem: nem szóltunk arról, és feltételezem, hogy önöknek is ugyanolyan fontos az, ami a nyugati diaszpórában élők egyházi szolgálatainak az elősegítését jelenti, így a kérdésem arra vonatkozik, hogy sokszor érkeznek olyan panaszok, amelyek a nyugati diaszpóra lelkeszi ellátásának elakadásait, nehézségeit jelentik. Ebben kívánnak-e távlatosan valamilyen támogató segítséget nyújtani?

Végül, de nem utolsósorban, egyetértve azzal, ami akár az együttműködés, akár a Kárpát-medence egységére vonatkozó szemléletmódot jelenti, a kérdésem alapvetően az, hogy azt a párbeszédet vagy azt, amit a mostani kormányzat kialakít az egyházakkal, kívánják-e valamilyen módon intézményesíteni? Tehát kívánnak-e olyan fórumot megszervezni, ami ennek a párbeszédnek a színterét jelenti? Magam is találkozom időnként kritikákkal, hogy ezek eléggé egyenetlenek. Tehát kívánják-e ezt valamilyen módon rendezni, azzal az előrelépéssel együtt, ami nyilvánvaló a támogatások tekintetében, de ennek a kiszámíthatóságát és a közös tudás megteremtését is jelenti?

Elnök úr, köszönöm a lehetőséget.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Szávay képviselő úré a szó.

SZÁVAY ISTVÁN (Jobbik): Köszönöm szépen a szót, elnök úr.

Tisztelettel köszöntöm én is az államtitkár urat. Nagyon jó, hogy az államtitkár úr eljött hozzánk, és köszönöm a tájékoztatót a nemzetpolitikával, az egyházpolitikával kapcsolatosan. Az abban foglaltak döntő többségével egyetértettem, és nagyon örültem, hogy az egyházpolitikában is létrejön a fordulat, amire ezután a nyolc év után, amit magunk mögött tudunk, igen szükség van.

Az államtitkár úr utalt rá, de kíváncsi lennék, mert nem volt teljesen világos számomra, bár ez talán csak technikai dolog, az államtitkár úr beszélt arról, hogy az egyházak strukturális felújítása van itthon és a környező országokban, 210 millió forint az az összeg, amit a határon túli pasztorációra szánnak. Az, hogy ez az összeg elegendő-e vagy sem, nem tudom, azt sem tudom, régebben mennyi pénz volt erre a célra, de örülni kell annak, hogy most legalább ennyi van.

Volt egy mondata államtitkár úrnak, hogy hol volt támogatás, hol nem, és ez nem volt kiegyenlítve. Most hogyan zajlott a lelkészek támogatása?

A csángók magyar misézését én is felírtam magamnak, mert én is szeretném ennek a hangsúlyosságát aláhúzni.

Az elnök úr a katolikus mivoltára hivatkozott, én evangélikus vagyok, és egy mondat erejéig elvinném a beszélgetést a protestáns egyházak irányába is. A reformátusokkal kapcsolatban annyit mondanék, hogy Kárpátalján is, Horvátországban is szétszakadt a Református Egyház, jórészt teológiai okokba burkolták, de úgy gondolom, talán tudják, ezzel kapcsolatban személyes konfliktusok is voltak. Mi az álláspontja a kormánynak, illetve kívánnak-e valamilyen szempontból ebben a kérdésben akár áttételesen is állást foglalni? Ezt nem véletlenül kérdezem, hiszen az államtitkár úr nemrég Horvátországban járt, ahol az egyik Református Egyház képviselőivel találkozott, illetve Kanalas lelkész úrral volt szerencsém nemrégem nekem is találkoznom. Ezzel kapcsolatban mi a kormány álláspontja? Kívánnak-e egyenlő távolságot tartani a két Református Egyház között?

Egy másik aprónak tűnő dolog, de nekem evangélikusként ez különösen fájó, és nemrégem jutott el hozzánk panasz ezzel kapcsolatban. A Felvidéken nagyon kevesen vannak a felvidéki evangélikusok, mindösszesen 30-35 ezren, és régi törekvésük a felvidéki evangélikusoknak, hogy saját esperességet kaphassanak, illetve magyar legyen az esperesük. Eljutott-e ilyen kérés az államtitkár úrékhoz? Ha nem, akkor mi a véleménye ezzel kapcsolatban? Van-e valamilyen véleményük, lehetőségük, mozgásterük önöknek ezzel kapcsolatban? Azt hiszem, ha van, az bizonyára szűk, de mindenképpen szerettem volna, hogy ez a kérdés idekerüljön.

Az egyházügyi törvénnyel kapcsolatban két megjegyzésem van. Most nem kívánok a törvényjavaslatba belemenni, de azt azért szeretném leszögezni, azzal nagyon nem értünk egyet, hogy ez egyéni indítványként ment be, és örülnék, ha erről egy-két mondatot mondana, államtitkár úr. Sajnáljuk, hogy ezzel a fideszes gyakorlattal továbbra is, még egy év után is ilyen jelentőségű kérdésekben lényegi egyeztetéseket kerülnek meg. Szeretném kérdezni, hogy milyen egyeztetések voltak az egyházakkal? Kérdezem ezt azért, mert magam az elmúlt egy hétben informálódtam lényegében minden elcsatolt magyar régióban az ottani egyházi vezetőknél, egyházak képviselőinél, lelkészeknél, és több helyről az jött nekem vissza, államtitkár úr, hogy önök nem keresték meg, vagy nem mindenkit kerestek meg az egyházi vezetők közül, nem mindenkinek kérték ki a véleményét. Kíváncsi vagyok arra, hogy konkrétan kiket kerestek meg? (*Szászfalvi László: Az egyházi törvény ügyében?*) Igen, az egyházi törvény ügyében.

Amit ehhez még hozzátennék: nagyon szomorúan tapasztaljuk, és meglesznek a megfelelő módosító javaslataink azzal kapcsolatban, hogy amit itt az államtitkár úr elmondott, még egyszer mondom, nagyon örülünk neki, és egyetértünk azzal, hogy önök foglalkoznak a

környező országokban a magyar egyházakkal, és támogatják ezt a munkát, azt azonban nem tartjuk elfogadhatónak, hogy ez egy árva szóval sem jelenik meg az egyházügyi törvényben, még egy kinyilatkoztatás szintjén sem, egy elvi állásfoglalás szintjén sem, annyi sincs benne az egyházügyi törvényben, hogy Magyarországon a magyar állam elismeri, támogatja, erkölcsileg fontosnak tartja azt a munkát, amit az elcsatolt területeken a magyarságmegőrzésre karitatív, oktatási téren a magyar történelmi egyházak végeznek. Ezt mindenképpen hiányoljuk.

Itt felmerül egy kérdés, de most nem akarok belemenni, hogy jó-e, hogy nincs történelmi egyház. Én egy nagyon világos választ várnék az államtitkár úrtól azzal kapcsolatban, hogyha nagyon helyesen önök támogatni kívánják a környező országokban működő magyar egyházakat és a magyar egyházi munkát, ebben a támogatásban bennfoglaltatik-e bármilyen módon a HIT Gyülekezete nevű cionista szekta erdélyi terjeszkedése, ennek bármilyen módon való támogatása, mert erdélyi híveik vannak, az Ady Endre Központot, amit egyébként magyar állami pénzből építettek, a Katolikus Egyház tiltakozása ellenére a HIT Gyülekezete továbbra is úgynevezett istentiszteletek tartására használja. Erdélyben terjeszkedik ez a szekta, nemcsak itt, Magyarországon, hanem határon túl is, több nagyvárosban már ott vannak, és ezt borzasztó károsnak tartom. Van-e valamilyen elképzelés azzal kapcsolatban, hogy őket ki kell szűrni, és van-e egyáltalán szándék a kormányzat részéről, hogy őket kiszűrjék azok köréből, akiket az elcsatolt területeken támogatni kívánnak?

Köszönöm szépen, és bocsánat, ha picit hosszú voltam, de sok volt a kérdés.

ELNÖK: Stágel Bence képviselő úré a szó.

DR. STÁGEL BENCE (KDNP): Köszönöm a szót, elnök úr.

Tisztelt Államtitkár Úr! A következőket szeretném kérdezni. Közismert az ifjúsági közösségek társadalmilag hasznos tevékenysége, és közismertek azok az ifjúsági találkozók, nyári táborok, amelyeken több ezer fiatal részt vesz. Az elmúlt időszakban sokan megkerestek azzal, hogy a szervezéssel kapcsolatosan a szinte már szokásos anyagi támogatás terén segítségre szorulnak.

A kérdésem a következő: az Egyházügyi Államtitkárság milyen módon tudja segíteni őket? Milyen a kapcsolatuk a történelmi egyházak ifjúsági közösségeivel?

A Református Egyház egyik belügyéről szeretnék érdeklődni, hiszen a Katolikus Egyházzal és az Evangélikus Egyházzal már volt szó. Ismert, hogy a szlovákiai Református Egyház csatlakozna a magyarországi Református Egyházhoz, de ezzel kapcsolatosan most kialakult egy konfliktus, ha jól tudom, a szlovák hívek tiltakoznak ez ellen. Most, jelenleg ez milyen fázisban van? Nem kell-e attól tartani, hogy ez megint egy szlovák-magyar konfliktussá fajul? Ezzel kapcsolatban hogyan látja a helyzetet? Mi lehet a megoldás?

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Alelnök asszonyé a szó.

DR. SZILI KATALIN (független): Nem szeretnék képviselőtársaim idejével és türelmével visszaélni, de közben egy kérdés eszembe jutott. Az államtitkár úr utalt itt a támogatásokra, és arra, hogy mire, mennyi forrást kívánnak fordítani. Mi már meghallgattuk a Bethlen Gábor Alappal kapcsolatosan az államtitkár asszonyt, valamint a munkatársait, és a kérdésem arra vonatkozik, hogy az államtitkár úr által említett források teljesen külön jelennek-e meg, vagy pedig van-e valamilyen kooperáció az említett Bethlen Gábor Alappal, az oktatási intézményekkel, hangsúlyozom, ami különösen a határon túli oktatási intézmények finanszírozását jelenti?

A megjegyzésem pedig egy kérés az elnök úrhoz. Én elegánsnak tartanám, ha a képviselőtársam részéről érkező javaslatot bizottsági módosító indítványként tennék erre vonatkozóan a törvényjavaslathoz.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Úgy látom, nincs több kérdés. Erre a néhány kérdésre (*Derültség.*) megadom a válaszadás lehetőségét az államtitkár úrnak. Parancsoljon!

Válaszadás

SZÁSZFALVI LÁSZLÓ egyházügyi államtitkár (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium): Nagyon szépen köszönöm, elnök úr, és köszönöm az igazán intenzív érdeklődést. Ez azt jelenti, hogy ez a téma talán érdeklődésre tart számot.

Az elnök úr megjegyzésével tulajdonképpen egyetértek, ezért nem kívánok kommentárt fűzni hozzá, annyi kiegészítéssel, amit kihagytam a beszámolómból, hogy az európai uniós elnökséghez kapcsolódóan két fontos konferenciát szervezett az államtitkárságunk, ami megítélésem szerint elég jelentős, bár nyilván szubjektív a megítélésem. Az egyik egy vallási turisztikai konferencia volt, ami az Európai Unió történetében az első hivatalosan szervezett vallási turisztikai konferencia, és nagyon pozitív konzekvenciákat jelentő konferencia volt. A másik pedig egy keresztyén-izlám-zsidó vallásközi párbeszédű konferencia volt, ami szintén eléggé sikeres volt, tehát úgy érzem, ezekkel is sikerült hozzájárulni a magyar EU-elnökség sikeréhez.

A hittanórák tekintetében a következőket tudom mondani. A kormány nem tud az egyházak akarataival ellentétesen cselekedni, ha gyakorlatilag az egyházak nem kívánják a hit- és erkölctant bevezetni, akkor ezt nyilván a kormány sem szeretné szorgalmazni. Jelen pillanatban ott tartunk, hogy az én megítélésem szerint nincs egységes egyházi álláspont abban a tekintetben, hogy kötelező hit- és erkölctan órát szeretnének-e vagy pedig nem. Úgy látom, az kezd kikristályosodni az elmúlt hónapok egyeztetései után, hogy egy védett órarendet, egy védett órát biztosítanának a hit- és erkölctan számára, a következő években pedig a képzési és oktatási struktúrába be kellene építeni azt a lehetőséget, amely a továbblépés lehetőségét biztosítaná a későbbiek során. Tehát most az egyházak részéről hivatalosan nem vetődött fel az a kérés, hogy a kötelező hit- és erkölctan bevezetésre kerüljön. Egyébként a közoktatási törvény vitájánál, illetve a Nemzeti Alaptantervnel mindenféleképpen érdemes erről egy részletes vitát folytatni, de folyamatos egyeztetés folyik az államtitkárságunk és az egyházak között, illetve az oktatásért felelős államtitkárság és az egyházak között erről a kérdéstről. Vannak pro és kontra elvek, természetesen mindegyik legitim felvetés, de közösen, konszenzussal kell majd döntéseket hozni.

Az oroszországi látogatásomnál tulajdonképpen a legfontosabb cél az volt, hogy erősítsük tovább a Pravoszláv Egyházzal való együttgondolkodásunkat, hiszen itt az EU-elnökség kapcsán is nagyon fontos stratégiai partnereink voltak az ortodox többségű EU-tagállamok, de a nem EU-tagállamok is, ami különös értékrend a hagyományos és a keresztyén értékrend erősítése tekintetében. Azt gondolom, az Orosz Ortodox Egyházzal ez az együttműködés hosszú évek óta erősödő, kiszélesedő tendenciát mutat. Hilarion metropolita itt volt a vallásügyi párbeszéd konferenciánkon, és néhány hét után rögtön folytatni tudtuk ezt a dialógust. Azt gondolom, egyrészt ez egy nagyon fontos lehetőség mindannyiunk számára a jövőben, másrészt pedig nagyon fontos, hogy az Orosz Ortodox Egyház magyarországi egyházmegyéivel szintén erősítsük a dialógust. Egyébként az egyházi törvényben méltó helyükre kerülnek az ortodox egyházak, és azt gondolom, hogy azokat a törekvéseket, amelyeket ők szeretnének itt megvalósítani, segíteni és támogatni kell. Ez volt a másik nagyon fontos téma ezeken az egyeztetéseken.

Voronyezs mellett pedig volt lehetőségem arra, hogy a Don-kanyarban, Rutkinóban a magyar katonasírokat meglátogassam, és koszorút helyeztem el a magyar kormány nevében.

Az egyházak határon túli tevékenységéről, azt gondolom, nem nekem kellene beszámolnom, a bizottság majd bizonyára meghív ide kiváló egyházi vezetőket, és ők ezt el fogják mondani.

A protestáns egyházak tekintetében én is el tudok mondani néhány gondolatot, de nyilván nem én vagyok az autentikus személy, akinek ezt meg kell tennie. Bizonyára a bizottság előtt különösen ismert az a tény, hogy 2009. május 22-én az egész világon élő magyar reformátusság egyesült, és ez példát is adott a politikum számára, mindannyiunk számára a nemzeti egység megteremtése tekintetében. Tehát azt gondolom, a Magyar Református Egyház ilyen szempontból élen halad. A Generális Konvent éppen most, a napokban ülésezett Temesváron, és ott is jelen volt minden egyháztest vezetője. Rengeteg konkrétumot el tudnék mondani, például azt, hogy a Magyarországi Református Egyház hogyan segíti a Kárpátaljai Református Egyház munkáját konkrét pénzügyi támogatással, de természetesen nemcsak pénzügyi támogatásokkal, hanem konkrét programok, projektek támogatásával is. Azt hiszem, elmondható a többi történelmi egyház esetében is a határon átnyúló, egységben történő közös munkálkodás és szolgálat.

Az anyanyelvű pasztoráció többször, több kérdésben is előjött, hogy hogyan tudjuk segíteni ezt a munkát. Én kétirányú támogatási lehetőséget ismerek a mi államtitkárságunknál. Az egyik ez a bizonyos szórvány támogatás, tehát a néhány év alatt felépülő, illetve az eddig is meglévő támogatás a lelkészek, papok számára. Ez mindenféleképpen azt a célt szolgálja, hogy helyben tudjuk tartani a magyar nyelvű lelkipásztorokat az ottani anyanyelvű pasztoráció végzése céljából. Egyrészt ezt a támogatást ebben az esztendőben nagyságrendileg komolyan meg tudjuk emelni, tehát ez egy nagyon fontos eleme a támogatási rendszerünknek, a másik oldal pedig a projektszerű támogatás, tehát ha olyan jellegű pasztorációval kapcsolatos konkrét programok és projektek vannak a határon túl bármely területen, ezeket programszerűen tudjuk támogatni. Az elmúlt hónapokban rengeteg kérelem érkezett hozzánk.

Nem említettem még, de édes teherként szeretném megemlíteni, hogy a meglévő 1,8 milliárdos keretünkhöz képest 29 milliárd forint értékű kérelem érkezett hozzánk, tehát látszik, hogy innováció, jövőkép is van az egyházaink tekintetében. Tehát a projektszerű támogatás is mindenféleképpen biztosítja az anyanyelvű pasztoráció lehetőségét, gondolok itt a vasárnapi iskolák támogatására, a nyári táborok segítésére, támogatására, a képzési programok támogatására és egyebekre.

A csángók anyanyelvű misézése, illetve anyanyelvű pasztorációja tekintetében, azt gondolom, ez nem olyan egyszerű kérdés. Tudom, itt mindannyian elkötelezettek vagyunk, és a saját területén mindenki igyekezett tenni, igyekszik tenni. Én arra biztatok mindenkit, hogy a saját területükön továbbra is tegyenek meg mindent, amit meg tudnak tenni, de figyelniük kell arra, és mindenképpen abba az irányba kell terelni a dolgot, egyházon belüli belügyként kell látni ezt a folyamatot, tehát úgy kell segítenünk, hogy közben ne legyen ez a segítség kontraproduktív. Egyrészt az egyik dolog az, hogy segítenünk, támogatnunk és erősíteniük kell az egyházon belüli folyamatokat, másrészt pedig a kormány projektszerű támogatásokat tud nyújtani, tehát most már előttünk van nagyon sok olyan program, amelyekben szeretnénk támogatni és segíteni a csángó területeken az anyanyelvű pasztorációt és közösségépítést.

A felvidéki katolikus püspök kinevezése egy régi kérdés, egy régi óhaj. Azt gondolom, itt is mindenféleképpen tiszteletben kell tartani a Katolikus Egyház belső autonómiáját. Természetes, hogy amikor látogatásokat teszek, én magam erőteljesen szorgalmazok bizonyos kérdéseket, de azt gondolom, nagyon fontos, hogy önmagában a dialógust tudjuk kialakítani, tehát egyáltalán párbeszédet, beszélő viszonyt tudjunk kialakítani azokkal az illetékesekkel, érintettekkel, akik kompetenciával bírnak. Ez természetesen a magyarországi egyház

vezetésére is és a szlovákiai egyház vezetésére is vonatkozik. Én magam végiglátogattam az összes érintett szlovákiai püspököt, és minden szlovákiai püspökkel úgy találkoztam, hogy a magyar anyanyelvű helynöke is ott volt ezeken a megbeszéléseken. Azt tudom mondani, hogy nyitottság volt. Most nem hivatalból vagy udvariasságból mondom, de úgy látom, fogadókészek voltak az általunk felvetettekre. Önmagában az, hogy a püspök kinevezése megtörténjen, nyilvánvalóan nem a magyar kormány kompetenciája. Azt gondolom, ennek többirányú megközelítése is van. Mi a magunk részéről azt, amit lehet, hozzá próbálunk tenni ehhez a folyamathoz, és egyszer talán be fog érni ez a folyamat.

Köszegi képviselő úr kérdésére: természetesen ismerem a Kárpátaljai Református Egyháznak ezt a törekvését, támogatni is szeretnénk. Már hónapok óta egyeztetéseket folytatunk a püspök úrral, előttünk van a konkrét kérelem is, és a magunk részéről mindenféleképpen szeretnénk ezt segíteni, támogatni.

Az erdélyi szórvány térségekben, szórvány településeken, a kistelepüléseken kiüresedő templomokkal kapcsolatosan, azt gondolom, mindenféleképpen az egyházak bevonásával kell programokat kitalálnunk és végrehajtanunk. Én nagyon nem szeretném azt a fajta megközelítést erősíteni, hogy múzeumokká váljanak ezek az épületek, tehát nagyon-nagyon fontos, hogy ezek az egyházi tulajdonban lévő épületek, infrastruktúrák működjenek, és nyilván az egyháznak is van rálátásuk, víziójuk ezekről a templomokról. Szerintem nyitottnak kell lennünk arra, hogy ezekhez olyan programokat tudjunk hozzáilleszteni, ami az egyházak jövőképebe is beleilleszkedik. Szerintem az iskolai kirándulások nagyon jó felvetés volt, a vallási turisztikai programok felerősítésének a koncepcionális fejlesztése nagyon fontos, és nagyon fontos az, hogy a nemzetpolitikai stratégiába is bele tudjuk illeszteni ezeket a programokat.

Megjegyzem, most speciel az erdélyi református egyházkerületre gondolok, mert megítélésem és információim szerint az erdélyi református egyházkerület rendelkezik a legrészletesebben kidolgozott szórvány programmal az egész Kárpát-medencében, tehát nagyon fontos lenne velük ezt a párbeszédet, dialógust mindenképpen folytatni és együtt meghozni a szükséges és fontos intézkedéseket. Egyetértek azzal, hogy természetesen nem szabad feladni a területeket.

Szili Katalin alelnök asszony az egyházi törvénnyel kapcsolatosan kérdezett. Az egyházi törvény preambulumban, mivel képviselői indítványról van szó, tehát a magam lehetőségeivel nyilván igyekszem formálni azt, de azt hiszem, az előterjesztőkkel kell majd egyeztetni. Számomra szimpatikus, hogy a nemzettudat ápolása előrébb kerüljön, vagy valamilyen más formában fogalmazzuk meg, tehát erre teljesen nyitott vagyok.

A párbeszéd intézményesítése nagyon fontos dolog, de megmondom őszintén, elég sokat küszködöm vele, mert itt leginkább arról van szó, hogy folyamatosan le kell küzdeni a kilométereket is. Azt szoktam mondani, nagyon szép és fontos dolog, hogy Budapesten a szép ünnepek alkalmával találkozzatunk, koccintunk, de az az egyházi kapcsolattartás 1 százalékát sem képezheti, tehát nagyon fontos a párbeszéd intézményesítése, és én erre töreksem a lehetőségek keretein belül.

Azt hiszem, nagyon fontos volt az, hogy a Szentszéki-magyar vegyesbizottság tavaly szeptemberben egyáltalán elkezdte a működését, ez tehát egy nagyon fontos intézményesített párbeszéd. Nagyon fontos lehetőség az, amit a Református Egyház részéről a Generális Konvent vetett fel az elmúlt hetek, az elmúlt hónapok során, azt hiszem, most már mondhatom így, amelyben kezdeményezi a magyar kormánnyal a Kárpát-medencei református egyeztetőbizottság létrehozását. Egyébként erre mi nyitottak vagyunk, igyekszünk erre nemsokára választ is adni. Tehát azt gondolom, ez is egy újfajta egyeztetés, az intézményi párbeszéd lehetőségét fogja biztosítani. Természetesen eddig is rendszeres volt az úgynevezett nagyobb egyházakkal, a történelmi egyházakkal, a négy történelmi egyházzal folyó párbeszéd. Ennek nagyon komoly intézményesített rendszere volt, az egyházi

szakemberek számára egy intézményesített párbeszédet indítottunk, kollégáim folyamatosan találkoznak az egyházi szakértőkkel, és nemcsak az aktuális napi ügyek tekintetében, hanem általában a stratégiai és koncepcionális ügyek tekintetében is. Mondhatom azt, hogy rendszeres a találkozó a kisebb egyházakkal is, de keressük a lehetőséget, hogy ezt a párbeszédet minél strukturáltabban tudjuk majd megvalósítani.

Az egyházi kárpótlási, kártalanítási folyamattal valóban úgy áll a helyzet, hogy 2011-ben le fogjuk zárni az egyházi kártalanítási folyamatot, jogilag mindenképpen, de reméljük, hogy költségvetési szempontból is sikerül lezárni az egyházi kártalanítási folyamatot. Ebben az esztendőben már két egyeztetőbizottsági ülésen túl vagyunk, szeptemberre még tervezünk egy egyeztetőbizottsági ülést. Tudomásom szerint elvileg minden ügyet letárgyaltunk, és a kormányhatározatot követően ki tudjuk fizetni az érintettek számára. Ez tehát vagy az egyházi jogi személy számára történik, vagy pedig az érintett önkormányzat számára, vagy pedig egyszeri kártalanítás vagy járadék formájában történik, az egyházak döntésétől függően. Ez azt jelenti, hogy egy 20 éves, kormányokon átívelő folyamatot sikerül lezárni, de azt mindenki tudja, hogy ez egy részleges és funkcióhoz kötött egyházi kártalanítás volt az 1991. évi XXXII. törvény alapján. Ez ennek a törvénynek a lezárása, arról egyelőre nem tudok beszámolni, hogy lesz-e folytatás.

A határon túli egyházi kártalanítási igények vonatkozásában annyit tudok mondani, hogy részben a Nemzetpolitikai Államtitkársággal folyamatos az egyeztetésünk ezzel kapcsolatosan, illetőleg a kisebbségi vegyesbizottságok munkájában rendszeresen napirenden tartjuk ezeket az ügyeket, tehát a határon túli magyar egyházaink kárpótlási igényeit. Vannak bizonyos előrelépések, de azt gondolom, még rengeteg feladat áll előttünk. Én magam is minden tárgyaláson lehetőség szerint ezeket a konkrét ügyeket folyamatosan napirenden tartom, és igyekszünk az összes egyházi vezető támogatását megszerezni az adott országban ezen konkrét ügyek lezárásával.

A nyugati diaszpórában élők támogatását vetette fel még az alelnök asszony az imént. Ebben a tekintetben szintén nyitottak vagyunk konkrét projektszerű támogatás nyújtására. Több egyeztetésen vagyunk túl ezek tekintetében is, és azt gondolom, hogy a néhány héten belül meghozandó döntésekkel több olyan programot tudunk támogatni, amelyek a nyugati diaszpórában élő egyházi közösségek lelkeszi ellátását fogják segíteni, nemcsak az európai, hanem reménységünk szerint az ilyen amerikai igényeket is megpróbáljuk kielégíteni.

Szávay képviselő úr kérdéseire: az a bizonyos infrastrukturális, illetve rekonstrukciós keret, amelyről említést tettem, az egyik keret az öt közül. Ennek a történetéről annyit azért hadd mondjak el, hogy mindenki teljes mértékben informálva legyen, az első Orbán-kormány utolsó két esztendejében, tehát 2001-2002-ben ez a rekonstrukciós előirányzat, ez az egyházi örökség rekonstrukciós előirányzat – azt hiszem, ez a pontos címe – és egyéb rekonstrukciós előirányzat 4-4 milliárd forintos összeg volt, tehát két év alatt 8 milliárd forint volt. Akkor az volt az elosztási alapelv, hogy a 100 százalékból 10 százalék a határon túli magyar egyházak támogatására, 10 százalék az anyaországi kis egyházak támogatására, a megmaradt 80 százalék pedig a négy történelmi egyház támogatására ment. Ezt az alapelvet szeretnénk most újra bevezetni, tehát ilyen elvek alapján fogjuk a rekonstrukciós keretet felosztani. Sajnos, még nem tartunk a 4 milliárdnál, de ha a jelenlévő képviselőtársaink is úgy akarják, és a következő évi költségvetésben erőteljesen segítenek, hogy felfelé tudjuk ezt a keretet tornáztatni, akkor ez nagy segítség lesz a programok támogatása tekintetében. Tehát ebben az évben 1,2 milliárd forint áll rendelkezésre, ezen túlmenően még van egy 150 milliós keret a Jáki templom felújításának a folytatására. Az 1,2 milliárdos keretet úgy kívánjuk felosztani, ahogyan annak idején ez már konszenzussal történt, tehát ennek a 10 százaléka a határon túli programok támogatására, 10 százalék a magyarországi kisebb egyházak, 80 százalék pedig a négy történelmi egyház támogatására biztosít keretet.

A 210 millió forintos úgynevezett szórvány támogatás kifejezetten a lelkipásztorok egzisztenciális segítésének a támogatását szolgálja. Ennek az egyenlőtlen elosztásában – talán azért fogalmazok így, mert az elmúlt évek során kisebb összegekkel elkezdődött egyfajta ilyen program – nem volt sem koncepció, sem stratégia, és nem volt benne az egyenlő finanszírozás. Nyilván ennek is voltak bizonyos okai, mert bizonyos területeken sokkal nehezebb volt a helyzet, mint esetleg más országokban vagy más nemzettestek életében, de most megpróbáljuk a növelt kerettel azokat a hiányokat pótolni, amelyek eddig fennálltak, és a lehető legigazságosabban vagy a legegyenlőbben támogatást nyújtani ezen lelkipásztorok vagy lelkészek támogatására.

A csángók kérdésére már reflektáltam.

A kárpátaljai és a horvátországi szétszakadt Református Egyházzal: én nem tudok arról, hogy Kárpátalján a Református Egyházon belül lenne ilyen szakadás. Mindenütt vannak persze viták. Horvátországban valóban súlyosabb a helyzet, de azt tudom mondani, hogy a Horvátországi Református Keresztyén Egyház tekintetében most új helyzet állt elő, hiszen egy legitim választás után legitim vezetése van a Horvátországi Magyar Keresztyén Egyháznak, amelyet a Református Generális Konvent is elfogadott. Ez egy nagyon fontos dolog. Ez azt jelenti, hogy ezzel az egyházzal – többek között ezért is jártam ott – a kapcsolatot mindenképpen vegyük fel, próbáljuk meg feltérképezni a problémáikat, hogy milyen kihívásokkal néznek szembe, hogy szigorúan az egyházi programok mentén az ő jövőképük megvalósítását is tudjuk segíteni. Úgy tudom, az újonnan megválasztott püspök úr a temesvári Generális Konventen legutóbb már ott is volt.

A felvidéki magyar evangélikus közösség részéről hozzám ilyen megkeresés még nem érkezett, de nagyon szívesen foglalkozom ezzel. Tehát ha a képviselő úr ebben tud közvetíteni, akkor szívesen várom a megkeresésüket. Éppen a következő hetekben fogok Pozsonyba utazni, és amennyire lehet, mindenféleképpen próbálom ezeket az egyházi ügyeket a magunk részéről segíteni.

Az egyházi törvény kérdésébe most nem mennék bele, mert holnap úgyis elkezdődik a vita a erről, de az egyházi törvénnyel kapcsolatos egyeztetésekről viszont szívesen beszélek. Az elmúlt hónapok során nagyon sok egyeztetésen voltunk, illetve vagyunk túl az egyházi vezetők, az egyházi szakértők részéről, a határon belüli, valamint a határon túli független szakértők részéről, és a kormányzaton belüli egyeztetéseknek se szeri, se száma nem volt. Úgy gondolom, ennél jobban ezt a törvényt nem lehetett előkészíteni. A magunk részéről, amit lehetett, mindent igyekeztünk hozzátenni. A határon túli egyházi vezetőkkel is egyeztetünk egyébként erről a törvényről, bár ez a törvény a határon túliakat jogi szempontból közvetlenül nem érinti, de természetesen nagyon nyitottak vagyunk arra nézve, hogy akár a preambulumban, akár a törvény valamelyik részében utaljunk erre a szoros kapcsolatra és vonatkozásra.

Arra a konkrét kérdésre, hogy a HIT Gyülekezete határon túli munkáját a kormány támogatja-e, nagyon szikár, rövid a válaszom: nem.

Stágel Bence képviselő úr kérdése az egyházak ifjúsági rendezvényeire, táborokra és a többire vonatkozik. Nagyon sok konkrét kérelem van már nálunk, és remélem, most már tényleg napokon belül meg tudjuk hozni a döntéseket. Nagyon sok egyházi tábort, ifjúsági rendezvényt fogunk, tudunk és igyekszünk támogatni kisebb, nagyobb összegekkel. Azt gondolom, ilyen mértékű támogatást egyházi ifjúsági rendezvények az elmúlt 20 évben nem kaptak, mint ami most ki fog menni. Sajnos, egy picit meg vagyunk csúszva, ennek számtalan oka van, de nem szeretnék panaszkodni. Remélem, ha a döntéseket most már meg tudjuk hozni, akkor a lehető leggyorsabban a források is el tudnak indulni a rendezvények irányába. Egyébként nagyon sok határon túli ifjúsági rendezvényt is támogatni fogunk, az ifjúsági táboroztatástól kezdve nagyon sok olyan programot, ami az ifjúsághoz, a gyermekekkel való munkához, a gyermekekkel való foglalkozáshoz kapcsolódik.

A Református Egyház a Felvidéken: azt gondolom, ez mindenféleképpen egyházi belügy, mindenféleképpen tiszteletben kell tartani az egyházak belső autonómiáját. Úgy tudom, a Felvidéki Magyar Református Egyház csatlakozott bizonyos feltételekkel a Generális Konventhez. Nyilván vannak bizonyos feszültségek Szlovákiában ebben a tekintetben, de azt gondolom, ezek a feszültségek kezelhetők, egyházon belül is megoldhatóak lesznek.

Szili Katalin alelnök asszony utolsó kérdésére azt tudom mondani a támogatások tekintetében, hogy külön vagy együtt a Bethlen Gábor Alappal, folyamatosan egyeztetnek a kollégáink, ha jól tudom, ma délután is egyeztetni fognak a Nemzetpolitikai Államtitkárság kollégáival. Természetesen konkrétan is egyeztetjük a támogatásokat, tehát azt szeretnénk, hogy egy konkrét célra egy támogatás érkezhessen, és egyértelmű, világos, átlátható rendszert szeretnénk. A mi forrásainkból kifejezetten az egyházi programokat tudjuk támogatni, de nyilvánvalóan a Bethlen Gábor Alapnál is lesznek ilyen lehetőségek. Mi inkább a programszerű támogatásokat tudjuk segíteni és támogatni, az intézményrendszerek támogatása pedig többé-kevésbé nyilván a Bethlen Gábor Alaphoz tartozik. Természetesen folyamatosan egyeztetnünk kell ebben a tekintetben is.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen, államtitkár úr.

Most már csak rövid kérdésekre van lehetőség. Szávay képviselő úré a szó.

További kérdések válaszadással

SZÁVAY ISTVÁN (Jobbik): Köszönöm a szót, de nem is kérdezni szeretnék.

Köszönöm szépen az államtitkár úr döntő többségében megnyugtató és üdvözlendő válaszait a kérdésekre.

Kérni, illetve javasolni szeretnék a bizottságnak, mert nagyon fontosnak tartom ezt a kérdést, és örülök, hogy most szóba került. Elég sok konkrét ügy kérdésként, javaslatként felmerült, az államtitkár úr is több olyan dolgot említett, amelyeknek még várni kell a kifutását. Azt szeretném kérni, hogy jó lenne, ha év végén, mielőtt az őszi ülésszak véget érne, valamikor december folyamán az államtitkár urat vendégül tudnánk látni a bizottságban, hogy ezekről a kérdésekről, amelyeket most hallottunk, ismét beszéljünk, és esetleg fél év múlva már valamilyen konkrét eredményekről tudna bennünket tájékoztatni.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszegi képviselő úré a szó.

KŐSZEGI ZOLTÁN (Fidesz): Köszönöm a szót, elnök úr. Elnézést kérek, amiért ismét szót kértem, egy nagyon-nagyon fontos dolgot kifejejtettem.

Szeretném az államtitkár úr segítségét kérni, hogy a kormányon belül, különösen a Nemzetgazdasági Minisztérium felé egy nagyon fontos kérdésben vesse latba a tekintélyét és az elhivatottságát, ezt most bizottsági tagként is és a Magyar Zarándokút Önkormányzati Szövetség elnökeként is szeretném kérni.

Kiépülőben van, pontosabban hivatalosan már elindult a Magyar Zarándokút, amely majd kapcsolódik egy nemzetközi zarándokúthoz, a Mária Úthoz. A magyar zarándokút útvonala Czesztohowa, Medijugorje között kiépülő Mária Út magyarországi szakaszát fogja képezni. A konkrét kérésem az lenne, hogy lehetőség nyíljon arra, hogy ennek a zarándokútnak az infrastrukturális fejlesztése, szállások kialakítása, felfestések és egyéb kapcsolódó infrastruktúrák kialakításához lehessen pályázni, pályázatokat benyújtani, és a Nemzetgazdasági Minisztérium által felügyelt, különösen a turisztikai célú pályázatoknál lehessen pályázni. Ennek óriási jelentősége van, hiszen a Kárpát-medencében élő keresztény

emberek, de nem feltétlenül csak a vallásos emberek, hanem azért mégis keresztény gyökerekkel és keresztény kultúrával élő emberek közeledését tudná nagy mértékben segíteni, és természetesen amit nagyon fontosnak tartunk itt, a bizottságban, ez a Kárpát-medencében élő magyarság összekötése lenne.

Ez egy olyan élő útvonal, egy olyan élő lánc, olyan élő szál lehet majd a közeli években, évtizedekben és remélhetőleg évszázadokban, amely állandó kapcsolatot teremt majd a Kárpát-medencén belül élő, azonos értékrendet képviselő emberek között, azon belül is különösen a magyarság között. Jó lenne, ha ebben nagyot tudnánk előrelépni, ennek nagy jelentősége lenne. Ez egy kérés volt, ebben kérném az ön segítségét, támogatását, befolyását.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Államtitkár úré a szó.

SZÁSZFALVI LÁSZLÓ egyházügyi államtitkár (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium): Rövid és gyors reflexiók. Én természetesen szívesen jövök december végén, sőt, várom a bizottság tagjai részéről is az ötleteket, javaslatokat, hogy finomítani tudjuk a rendszert. Én mindig úgy fogalmaztam az elmúlt hónapokban, hogy ez az öt új program egy innováció az egyházpolitika területén, de teljesen nyitottak vagyunk arra, hogyha ezt korrigálni kell, finomítani kell, árnyalni kell, akkor a következő évi programok tekintetében ezt meg tudjuk tenni. Tehát nyitottak vagyunk minden ötletre, javaslatra, ésszerű kezdeményezésre.

A Magyar Zarándokút Önkormányzati Szövetség szerintem egy nagyon fontos kezdeményezés. Mi a magunk részéről az egyházi kezdeményezéseket tudjuk támogatni, tehát abban több ilyen program is van egyébként, ami előttünk fekszik. Szerintem nagyon fontos, hogy egy nyelven tudjunk beszélni. Itt sokféle kezdeményezésről van szó, ami szerintem teljesen természetes és normális dolog, ezért nagyon fontosnak tartom azt, hogy létrejött az NGM turisztikáért felelős államtitkársága és a mi államtitkárságunk között ez a közös munkacsoport, ami kifejezetten a vallási turizmus stratégiáját próbálja kidolgozni. Tudomásom szerint ez már elég jó úton halad, és a vége felé közeledik. Ezen túlmenően nagyon fontosak a civil kezdeményezések is, amelyeket a jövő esztendőben jóval nagyobb mértékben tudunk majd támogatni. Tehát mi arra készülünk, hogy a következő évben a civil kezdeményezéseket nagyságrendekkel jobban tudjuk majd a középpontba állítani.

Szeretném azonban jelezni, hogy ezek az objektumok, infrastruktúrák egyházi tulajdonban vannak, tehát nagyon-nagyon fontosnak tartom azt, hogy ne egymás mellett, párhuzamosan menjenek el az emberek, a programok, a személyek és a struktúrák, mert nagyon fontos a fogaskerekék összehangolása. Én megmondom őszintén, ebben még elég sok homokszemet látok. Az nagyon fontos, hogy helyben vannak bizonyos jó együttműködések, de ez nem jelenti azt, hogy ehhez az egyes egyházi vezetők is csatlakoznának. Nagyon fontos, hogy egy nyelven tudjunk beszélni, tehát mindenkinek a támogatását, egyetértését meg kell ahhoz nyerni, hogy ezek valóban stratégiaszerű programmá tudjanak növekedni. Ezen dolgozunk a magunk részéről, és azt gondolom, ebben mindenféleképpen együtt tudunk dolgozni. Én a magam részéről mindent meg fogok tenni, ha egyáltalán van valamilyen tekintélye egy egyházügyi államtitkárnak, akkor természetesen mindent megteszek az NGM és az NFM irányában is, és szerintem talán az még fontosabb, hogy ki tudjuk alakítani velük azokat a közös programokat, amelyekben a finanszírozás is stabilan ott lesz a programok mentén.

Köszönöm szépen, és további jó munkát kívánok.

ELNÖK: Nagyon szépen köszönjük az államtitkár úr tájékoztatóját és kiegészítését, a kérdéseinkre adott válaszait. További jó munkát kívánunk önnek.

A bizottságnak szeretném mondani, hogy 2-3 perc technikai szünetet tartunk a projektor beüzemelése miatt.

(Rövid szünet.)

Tájékoztató a szlovéniai magyarságról

Tisztelt Képviselőtársaim! Tisztelt Hölgyeim és Uraim! A második napirendi pontra térünk rá, amely tájékoztató a szlovéniai magyarságról. A meghívott előadó Kovács Attila történész Lendváról, akit sok szeretettel köszöntünk.

A tájékoztató apropója az, hogy június 29-én a Nemzeti összetartozás bizottsága kihelyezett ülést tart Szlovéniában, Lendván, ahol ismerkedni fogunk az ottani magyarság képviselőivel, illetve a szervezetek képviselőivel, és úgy gondoltuk, csakúgy, mint a kárpátaljai bizottsági út előtt, most is egy tájékoztatóval kezdenénk, hogy amikor a jövő héten ott leszünk, már legyen egy átfogó képünk az ottani magyarságról.

Megadom a szót Kovács Attila úrnak.

Kovács Attila történész tájékoztatója

KOVÁCS ATTILA történész (Szlovénia – Lendva): Köszönöm a szót.

Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Alelnökök! Tisztelt Bizottság! Tisztelt Képviselők! Először is szeretném megköszönni a felkérést. Nagy megtiszteltetés számomra, hogy beszámolhatok önöknek a magyar Országházban, a magyar Parlamentben a szlovéniai magyarságról, illetve a Muravidéki magyarságról, melynek én magam is a tagja vagyok.

Tudtommal minden képviselő kapott egy másolatot a most elhangzókból, így könnyebben tudják követni a mondandómat. Az előadásomat úgy építettem fel, hogy egy rövid földrajzi elhelyezkedés után kitérnék néhány népességi adatra, elsősorban a 2002. évi népszámlálással kapcsolatosan röviden elemezném a szlovéniai magyarság politikai szervezettségét, az oktatást, majd a kultúrával, a gazdasággal, a vallással és a médiával fejezném be.

(Vetítés.) 1920-ban, a trianoni döntést követően a történelmi Vas, Zala vármegyék déli, délnyugati területét csatolták el Jugoszláviához, illetve azon belül Szlovéniához. A terület túlnyomó többségét szlovének lakták – sötét színnel van jelölve a térképen –, viszont a magyar-jugoszláv határ mentén, most a mai magyar-szlovén határ mentén fehér sávban 25 színtiszta magyar anyanyelvű települést csatoltak Jugoszláviához. A kép jobb oldalán sötét vonallal jelöltem a politikai határt, tőle balra a sötét folt a szlovénység, a kettő között terül el a Muravidéki magyarság tömbje. Két részre osztható, a fenti északi rész 8 települést ölel magában, ezek az őrségi magyarok, a lenti, Lendva környéki települések pedig a Lendva-vidéki magyarság néven ismertek.

A Muravidék 25 településéről van szó, amit az előbb mutattam, ez a világos, fehér vonallal jelölt rész, 1910-ben 15 802 személyt írtak össze, közülük 91 százalék vallotta magát magyar anyanyelvűnek, 8,2 százalék szlovénnek, 1 százalék egyéb anyanyelvűnek, elsősorban horvátnak. 1991-ben egy kicsivel csökkent a lakosság száma, tehát 14 293 személyt írtak össze ezeken a településeken. A magyarság aránya a magyar anyanyelvű kategóriában 53 százalékra csökkent, a szlovének száma 35 százalékra nőtt, míg az egyéb anyanyelvűeké, szintén elsősorban horvátokról van szó, 12,3 százalék lett.

A 2002-es szlovén népszámlálás az anyanyelvi nemzetiségi vallási adatokat csak járási, illetve országos szinten jelentette meg, ezért nem tudom a Muravidékre lebontva pontosan közölni az adatokat, csak országos szinten tudtam felsorakoztatni az adatokat, tehát szintén anyanyelvi adatokról van szó. 1991-ben 8720 személy vallotta magát magyar anyanyelvűnek Szlovéniában, 2002-ben, a legutolsó népszámláláskor 7713 személy, ami 11,5 százalékos csökkenést jelent, úgy, hogy közben az ország lakossága egy kicsivel, 2,65 százalékkal nőtt. Ha viszont a nemzetiségi hovatartozást vesszük figyelembe, és itt nem

éppen csak az anyanyelvről van szó, még drasztikusabb a magyarság fogyása, hiszen láthatjuk, hogy közel 22 százalékkal fogyott a magyarság aránya a nemzetiségi hovatartozási adatok szerint 1991 és 2002 között.

Mik voltak ennek a csökkenésnek az okai 1910, 1991 és 2002 között? Elsőként mindenképpen a Magyarországra költözést hoznám fel, a nagy sorsfordulók után illetve következtében, az 1919-1920. és az 1945. éveket. Elsősorban az értelmiség költözött ekkor Magyarországra, hiszen az ottani köztisztviselői kar, a Magyar Vasútnál dolgozók, a tanári, tanítói kar költözött 1919-ben, illetve 1945-ben Magyarországra, illetve segítették át őket a jugoszláv hatalom képviselői. Egy példát mondok, hogy érzékeljük az arányokat. Alsólendváról, amelynek 1910-ben 2700 lakosa volt, 1919-1920-ban több mint 200 magyar nemzetiségű személy költözött Magyarországra, konkrétan 57 család, akik elsősorban a magyar hivatali élethez, illetve a tanári karhoz tartoztak.

A két világháború és a megtorlások is szedték az áldozataikat. A megtorlásoknál meg kell jegyezni, hogy itt nem vajdasági méretű megtorlásokra kell gondolni, itt volt néhány település, ahol egy-két személyt a partizánok 1945-ben kivégeztek, de messze nem a vajdasági szintű megtorlásokról volt szó, ahol tömegével végeztek ki magyarokat. Azután a magyarok számának csökkenésében szerepe volt a külföldi kivándorlásnak, ami a két világháború között éreztette a hatását, elsősorban Dél-Amerikába vándoroltak ki a muravidéki magyarok, majd a '30-as években Franciaországba, és nagyon sokan közülük soha nem tértek vissza, kint rekedtek. A második világháború után, az '50-es évek végén illegálisan átszöttek Ausztriába a zöld határon, ahonnan elsősorban Ausztráliába és Észak-Amerikába vándoroltak, majd a 60-as években, amikor Jugoszlávia Nyugat felé nyitott, rengetegen vállaltak munkát Nyugaton, elsősorban a német nyelvű országokban, Svájcban, Németországban, Ausztriában, néhányan Skandináviába mentek, és ezek túlnyomó többsége szintén nem tért haza, kint maradtak Nyugaton, a gyerekeikről nem is beszélve.

A nem magyar nemzetiségű személyek betelepítése, illetve betelepülése a táj, illetve a Muravidék nemzetiségi öszképét szintén megváltoztatta. A két világháború között szervezett állami szinten történt a betelepítés, amikor az Alsólendva környékén található Eszterházy-nagybirtokot a jugoszláv földreformon belül szétosztották, és oda tenger melléki, illetve isztriai szlovéneket telepítettek, valamint a központi szlovén részekről közel 250 családot, körülbelül 1000 főt.

A második világháború után viszont elsősorban az iparosítás során történtek betelepülések. Alsólendván a Zalai olajmezők részeként egy nagyobb kőolajüzem létesült a '70-es évek vége felé, oda főleg Horvátországból jöttek szakmunkások, és Alsólendva egy részén településrészt hoztak létre, illetve népesítettek be.

Végezetül az egyre gyorsuló asszimiláció okai a vegyes házasságok és az elköltözés. Hála az 1991. évi és a 2002. évi szlovén népszámlálási adatoknak, konkrétan is meg tudjuk fogni az asszimiláció jelenlétét, illetve azt, hogy mennyire erőteljes. Ezen a képen a szöveg nem jól olvasható, de röviden arról van szó, hogy a családokban használt társalgási nyelv – ez baloldalt látható – 1991-ben azoknál a magyar anyanyelvű személyeknél, akik a családban a magyar nyelvet használják társalgásként, 62 százalékban használták családon belül a magyar nyelvet, tehát a családtagok egymás között magyarul beszéltek, viszont 13 százalékban a magyar anyanyelvű személyek a szlovént használták, mert lehet, hogy a házastársuk szlovén vagy más nemzetiségű. 2002-ben ez az arány 46 százalékra csökkent, a magyar anyanyelvű személyek 46 százaléka beszélt a családban a magyar nyelven. Ez utalás arra, hogy tényleg eléggé nőtt a vegyes házasságok aránya, míg családon belül a szlovén nyelv használata 19,1 százalékra növekedett, és a két nyelv, a magyar és a szlovén nyelv egyidejű használata 31,6 százalékot tesz ki.

Van még konkrétabb adatom, ahol viszont szó szerint meg tudjuk fogni az asszimiláció eredményét, ez pedig szintén az 1991. és a 2002. évi népszámláláshoz kötődik,

ez szintén a Szlovén Statisztikai Hivatal táblázata. 1991-ben 6350 olyan magyar nemzetiségű személyt írtak össze, akik 2002-ben is szerepeltek a népszámlálási összeírásnál, viszont már a nemzetiségi bevallásuk egy kicsit átalakult. Ez az 1991-ben 6350 magyar személy 2002-ben már csak 5029 főre csökkent, magyarán 5029 személy vallotta magát 2002-ben is magyar anyanyelvűnek, tehát 1230 személy eltűnt, nemzetiséget váltott.

Mit választottak? Az 1230 személy közül 800 a szlovén nemzetiséget választották új nemzetiségként, 32 személy a roma, illetve cigány kategóriát, és nagyon sokan, közel 460-an nemzetiségi értelemben nem határozták meg a nemzetiségüket, nem akartak nyilatkozni a nemzetiségükről.

Néztem a Szlovén Statisztikai Hivatal ezzel kapcsolatos elemzését: a nemzetiséget váltó személyek túlnyomó többsége a fiatalok közül került ki. Minden jel szerint az 1991. évi népszámláláskor ezeket a gyerekeket a szülők magyarnak írták, de miután 2002-ben már felnőtt korúvá váltak, ők nemzetiséget váltottak, tehát valamilyen ismeretlen ok miatt úgy gondolták, egyrészt vagy szlovénnek vallják magukat, mint a többség, illetve másrészt nem nyilatkoztak a nemzetiségükről. Persze, ez a mozgás fordítva is érvényesült. Voltak olyan nemzetiségűek 1991-ben, akik 2002-ben magyar nemzetiségűnek vallották magukat, de ez jóval kisebb szám.

A korcsoportokról. Ha megnézzük az ország korfáját, illetve korcsoportok szerinti megoszlását, csak megjegyzem, Szlovénia korfája, ugyanúgy, mint Magyarországé, eléggé kedvezőtlen, 15,3 százalék a fiatal korúaké, közel 20 százalék az idősebbeké, a 60 év felettieké, s ha ebből megnézzük a magyarság arányát, 8 százalék tartozik a fiatal korúak közé, 31,6 százalék az idősebbek, a 60 év felettiek közé, tehát nagyon kedvezőtlen a magyar kisebbség korfája Szlovéniában.

Témát váltanék, a politikai szervezettség a következő téma. Szlovéniában 1995-ben új közigazgatási reformot hajtottak végre, ennek következtében a korábbi nagy területeket több kisebb járásra bontották. A muravidéki magyarok lakta területet öt járásra osztották fel, illetve öt járás között osztották szét ezt a területet, Hodos, Sal, Marác, Dobronak, Alsólendva, illetve Lendva községhez. Ezekben a községekben a községi polgárok községi tanácsokat választanak, többek között magyar önkormányzatokat is, mindegyik községben. A kifejezés nem a legszerencsésebb, de sajnos, így fordították le, igazából a magyar járásnak megfelelőek ezek a szlovén községek. Tehát öt magyar önkormányzat van, amelyeket a választópolgárok közvetlenül választanak a helyhatósági választásokon, és az így kiválasztott tanácsstagok saját maguk közül delegálnak azután képviselőket a csúcsszervezetbe, a Muravidéki Magyar Önkormányzatba, amelyik végül is Lendván székel, itt képviselik a muravidéki magyarságot Szlovéniában és a határon túl, az anyaországban, illetve a hivatalokkal való tárgyalásokban is.

Az oktatásról. Történelmileg kitekintve 1920 és 1940 között szlovén és magyar tagozatok működtek az iskolákon belül a Muravidéken. 1940-re a magyar oktatást teljesen felszámolták, már nem volt egyetlen magyar tagozat sem, majd 1941 és 1945 között, a magyar éra alatt visszaállt a magyar nyelvű oktatás, majd 1945-ben újabb impériumváltás történt, ennek következtében újra visszaállt a korábbi rendszer, vagyis az iskolán belül voltak magyar és szlovén nyelvű tagozatok. Ez a rendszer 1958-ig működött, amikor a magyar tagozatok szó szerint kiürültek. Ennek a legfőbb oka az volt, hogy a szülők a gyerekeket a szlovén tagozatba írták. Ennek oka abban keresendő, hogy nem volt továbbképzési lehetőség, tehát a 8 osztálynál megakadt a magyar nyelvű képzés, a középiskolában már nem tudtak magyar nyelven tanulni ezek a diákok, viszont a szlovén nyelv oktatása nem volt annyira erős a magyar nyelvű tagozatokban, hogy úgy el tudták volna sajátítani a gyerekek a szlovén nyelvet, hogy a középiskolában érvényesülni tudtak volna. Egyetlen lehetőségük volt, az, hogy elmenjenek a Vajdaságba, Szabadkára vagy Újvidékre középiskolába, de ez túlságosan távol volt, nagyon kevesen választották ezt a lehetőséget.

Ekkor jött az a megoldás vagy próbálkozás, hogy bevezették a kétnyelvű oktatást, amelynek a lényege az, hogy mindkét nyelven, úgy a magyar, mint a szlovén nyelven folyik az oktatás egy tanórán belül. Ez az elv, hogy mind a két nyelven egyformán tanítanak, inkább az alsó tagozatokra érvényes, tehát az első három osztályban. Most az a rendszer van, hogy az elsőtől harmadik osztályig a tanteremben két tanár, illetve két tanító van, az egyik a gyerekekhez csak szlovénul beszél, a másik csak magyarul, tehát nyelvhez kötött oktatás folyik, viszont a felső tagozaton ez az arány nincs, egy tanár, illetve egy tanító van az osztályban, és végül is a tanártól függ, mennyire alkalmazza a magyar nyelvet. Tény, hogy a magasabb osztályokban kevesebb a magyar nyelv használata, de erről most pontos képet nem tudnék adni, azonban a jövő héten már pontosabb képet is kaphatnak az ottani tanároktól, illetve igazgatóktól.

Pillanatnyilag a Muravidéken összesen 10 kétnyelvű óvoda van – felsoroltam a településeket – a 2010-2011. tanévben közel 300 óvodással. 4 kétnyelvű általános iskola van a muravidéki településeken, összesen 782 tanulóval, ebből 81 az elsős, itt is látszik, hogy eléggé fogy a népességszám, itt is a 2010-2011. tanévi adatokról van szó. Van egy kétnyelvű középiskolánk Lendván, ahol különböző szakirányok vannak, gimnázium, közgazdasági szakirány, illetve szakképzések is vannak. A 2010. évi adat szerint 314 diák látogatja ezt a kétnyelvű középiskolát.

A Maribori Egyetemen belül működik a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, magyar nyelven tanulnak a diákok, és van egy fordítói szak, ami végül is szlovén-magyar nyelvű tolmácsokat, illetve fordítókat, lektorokat képez.

A felsőfokú végzettségűek aránya nemzetiségek szerint a magyaroknál 2002. évi adatok szerint a lakosság 10 százaléka.

A kultúrát illetően mindenképpen meg kell említeni a Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézetet, amely Lendván székel. Ez az intézet végül is a muravidéki magyar, illetve a szlovén-magyar kultúrát felkarolja, szervezi, vezeti, műkedvelő csoportokat is vezetnek. Nagyon fontos megemlíteni a könyvkiadást, egyre több kiváló könyvet adnak ki. Nagyon fontos a fiatalság körében végzett munkájuk, a táborozások, a vetélkedők, a különböző kirándulások szervezése Magyarországra, illetve a határon túlra. A tudományos tevékenységből szintén kiveszik a részüket.

A színház területén meg kell említenem, hogy most jó pár éve működik Lendván a Makovecz Imre által tervezett színház, ahol magyar és szlovén bérleti előadások is vannak, persze, más előadások is vannak. Nagy örömmre szeretném elmondani, hogy az elmúlt három, négy évben, talán már öt évben is óriási módon fellendült a fiatalok körében az amatőr színjátszás, most már nincs olyan iskola a négy közül, ahol ne lenne amatőr színjátszó csoport, ennyire belelkesedtek a fiatalok.

A médiát illetően nagyon fontos megemlíteni a muravidéki magyar médiát, ugyanis eléggé népes, és három médiát kell megemlítenem. Az írott média a Népújság, ami hetilapként jelenik meg, az interneten is olvasható, napi szinten frissítik az információkat. A Muravidéki Magyar Rádió, valamint a lendvai TV stúdió a Szlovén RTV-n belül működnek, és amellé, hogy tájékoztatják a muravidéki magyarságot, illetve többek között a határ magyarországi oldalán élőket, és népes hallgatósága van mindkét médiának a magyarországi oldalon is, többek között olyan fontos szerepük van ennek a három médiának, hogy nagyon fontos munkaadók, ugyanis a rádió és a televízió 91 embernek ad munkát, úgy, hogy ebből 32 állandó munkaviszonyban dolgozik, a többiek pedig valamilyen szerződéses alapon. Van, aki napi rendszerességgel jár dolgozni, és van, aki hetente vagy ritkábban, de a lényeg az, hogy a három média összesen így több mint száz embernek ad munkát, és ez egy nagyon szép szám.

A gazdasági aktivitás nemzetiségek szerint, itt egy pár adatot felsorolnék a 2002. évi népszámlálás adatai alapján. A magyar nemzetiségűek 45 százaléka aktív, ebből 2,7 százalék földműveléssel foglalkozik, 39-40 százalék nyugdíjas, és 2002-ben 10,6 százalékuk volt

munkanélküli, de ez az arány most biztosan rosszabb, ugyanis Muravidéken elsősorban a textilipar volt erős, erőteljes, azonban ez az iparág 2002 után teljesen leépült. A textiliparban rengetegen dolgoztak, itt tehát mindenképpen jóval magasabb a munkanélküliek aránya, mint amit a 2002. évi adat feltüntet.

A vallásról. A magyarok két felekezethez, a római katolikushoz, illetve a protestáns valláshoz tartoznak, azon belül az evangélikusokhoz és a reformátusokhoz. Arányaiban azt mondhatom, hogy körülbelül 85 százalékuk római katolikus. A római katolikusok elsősorban Lendva vidékén találhatóak, ott van a két plébánia, míg az evangélikusok, illetve a reformátusok Északabbra, tehát az ősi részeken élnek.

A római katolikus miséket illetően a lendvai plébánia a legnépesebb és a legerősebb, magyar, illetve szlovén nyelven folynak a misék. Meg kell jegyezni, hogy 2009-ben a lendvai plébánost, aki magyar származású, magyar nemzetiségű, áthelyezték Murszombatba, szlovén nyelvű plébános jött helyette, aki most tanulja a magyart, és a magyar nyelvű miséket jelenleg egy már nyugdíjban lévő plébános celebrálja. A misék kétnyelvűek, reggel 8-kor van a szlovén nyelvű mise, 10 órakor a magyar nyelvű.

Az evangélikusság kicsit vegyes, ott három közösség van, Lendván van egy egészen kicsi evangélikus közösség, valamint Hodoson és Domonkosfán is, ez két ősrégi település. Mindhárom helyen szlovén nyelven folynak az istentiszteletek. Azt el kell mondanom, hogy Budapesten az Evangélikus Hittudományi Egyetemen egy szlovén evangélikus diák tanul, azt hiszem, most negyedéves, és az a terv, hogy miután befejezte a tanulmányait, visszamegy Szlovéniába, ott az evangélikus magyar közösségben magyar nyelven tartaná az istentiszteleteket.

A reformátusoknak viszont Szentlászlón és Pártosfalván vannak közösségeik, ott magyar nyelvű istentiszteletek vannak. Ezt pedig úgy oldották meg, hogy a szomszédos magyarországi településről, konkrétan Szentgyörgyvölgyről jár át a lelkész, ő tartja az istentiszteleteiket.

Kitekintés arra, hogy mi várható a jövőben. A szlovéniai magyarság száma mindenképpen továbbra is csökkenni fog, mivel már az 1991. évi népszámláláskor negatív volt a természetes szaporulat, mínusz 3,8 százalék volt. A magyar lakosság számában további negatív eltolódás várható, mivel már 2002-ben, az előbb láttuk, a lakosság egyharmada 60 évesnél idősebb volt. A magyarság által őslakos területeken a magyarság részaránya továbbra is csökkenni fog. A 2002. évi járási adatokból arra lehet következtetni, hogy a magyar nyelvterületen belül a magyarság aránya 50 százalék alá esett, növekszik a nyelvterületen a szlovének száma. A rossz gazdasági helyzet, a nagy munkanélküliség tovább növeli majd a szlovén-magyar nyelvterületről eltávozottak számát, és a vegyes házasságban élők száma valószínűleg még további csökkenést eredményez a magyarság oldalán.

Köszönöm szépen a figyelmüket.

ELNÖK: Köszönöm szépen az átfogó és nagyon jó előadást. Az előadótól elnézést kérek, de zajlik a parlament ülése, és a képviselők oda szivárogtak el, nem az előadás nem érdekelte őket.

Képviselőtársaimnak van-e kérdésük, hozzászólásuk? *(Nincs jelzés.)* Még egyszer megköszönöm az előadást, és sok szeretettel várjuk a jövő héten Lendván, 10 órakor leszünk a Bánffy Központban.

Ez a tájékoztató most nyilván nem politikai jellegű volt, kitekintés volt, hogy képet kapjunk a jövő heti látogatásunkhoz. Még egyszer köszönöm szépen.

Egyebek

Képviselőtársaim, az Egyebek napirendi pont keretében néhány szóval a jövő heti kihelyezett bizottsági ülésről. Indulás reggel 7 órakor az Országház XVII. kapuja előtt. Úgy

oldjuk meg, hogy két mikrobusszal és autóval tudunk utazni, a pontosítást még Sándoron keresztül megteesszük. Autóval jön az alelnök asszony, Kőszegi képviselő úr és magam, a többiek mikrobusszal. A visszaérkezés várható időpontja 21 óra.

Révész Máriusz képviselőtársamnak jelzem, amennyiben igényli a névjegyeket, töltsse ki a nyomtatványt a titkárságon.

Köszönöm a megjelenést, mindenkinek további jó munkát kívánok. Mai bizottsági ülésünket bezárom.

(Az ülés befejezésének időpontja: 15 óra 06 perc)

Potápi Árpád János
a bizottság elnöke

Jegyzőkönyvvezető: Gálné Videk Györgyi